

नमूना प्रश्नपत्र-2020-21

विषय-नेपाली (124)

कक्षा-XII

निर्धारित समय: 3 घण्टा

अधिकतम् अङ्क-80

सामान्य निर्देश

- निम्नलिखित निर्देशनलाई ध्यानपूर्वक पढेर पालन गर्नुहोस्।
- यो प्रश्नपत्र दुई भागमा बाँडिएको छ, भाग-1 अनि भाग 2
- भाग एकमा वस्तुपरक प्रश्नहरू सोधिएका छन्।
- भाग एकमा कूल 7 वटा प्रश्न सोधिएका छन्, सबै प्रश्नका उप-प्रश्न दिइएको छ। निर्देशनलाई पालन गरेर सोधिएका प्रश्नका उत्तर दिनुहोस्।
- भाग दुईमा वर्णणात्मक प्रश्न सोधिएका छन्।
- भाग दुईमा कूल 6 वटा प्रश्न सोधिएका छन्। निर्देशनलाई पालन गर्दै सोधिएका प्रश्नका उत्तर दिनुहोस्।

भाग -एक वस्तुपरक प्रश्न	निर्धारित अङ्क-12
1. निम्न प्रश्नहरू मध्ये कुनै चारवटा प्रश्नका सही उत्तर लेखअनुहोस्।	[4x1=4]
<p>क. तोटक छन्दमा हुन्छन्।</p> <p>(i) चारवटा 'य' गण (ii) 'त त ज र' गण (iii) चारवटा 'स' गण (iv) 'म त य स' गण</p>	1
<p>ख. 'म स ज स त त' गण हुने छन्द हो।</p> <p>(i) शिखरिणी (ii) शार्दूलविक्रीडित (iii) तोटक (iv) मालिनी</p>	1
<p>ग. निम्न पद्यांश..... छन्दमा लेखिएको छ। 'न त आपद भाग्य न केहि छ यो सब खेल यसै मनको बुझ हो'</p> <p>(i) शालिनी (ii) तोटक (iii) अनुष्टुप (iv) मालिनी</p>	1
<p>घ. वार्षिक छन्दमा वर्णको एक गण हुन्छ।</p> <p>(i) बीस (ii) पच्चीस (iii) तीस (iv) चालिस</p>	1

<p>ड. मध्य गुरु हुने गणलाई भनिन्छ।</p> <p>(i) न गण (ii) ज गण (iii) भ गण (iv) र गण</p>	1
<p>2. निम्न प्रश्नहरू मध्ये कुनै चारवटा प्रश्नका सही उत्तर लेखनुहोस्।</p>	[4x1=4]
<p>अन्त्यमा लघु हुने गणलाई भनिन्छ।</p> <p>(i) य गण (ii) स गण (iii) त गण (iv) भ गण</p>	1
<p>छ. काव्यको आभूषणलाई भनिन्छ।</p> <p>(i) छन्द (ii) लय (iii) अलङ्कार (iv) कविता</p>	1
<p>ज. अलङ्कार दुई प्रकारका छन्-शब्दालङ्कार र.....।</p> <p>(i) अनुप्रास अलङ्कार (ii) श्लेष अलङ्कार (iii) अर्थालङ्कार (iv) दीपकालङ्कार</p>	1
<p>झ. एउटै शब्दमा दुई वा दुई भन्दा बढ्ता अर्थ लुकेको भए त्यसलाई अलङ्कार भनिन्छ।</p> <p>(i) यमक (ii) श्लेष (iii) रूपक (iv) उत्प्रेक्षा</p>	1

<p>ज. अधिकता अर्थात् उपमेयलाई लुकाई उपमानद्वारा नै उपमेयको बोध गराउने अलङ्कारलाई भनिन्छ।</p> <p>(i) दीपक (ii) अतिशयोक्ति (iii) अनुप्रास (iv) श्लेष</p>	1
<p>3. निम्न प्रश्नहरू मध्ये कुनै चारवटा प्रश्नका सही उत्तर लेखनुहोस्।</p>	[4x1=4]
<p>ट. 'अब तिमि चिन्तामात्र गर्ने की डाक्टर पनि देखाउने?' पंक्ति कुन अलङ्कारमा पर्छ ?</p> <p>(i) श्लेष (ii) अनुप्रास (iii) रूपक (iv) उत्प्रेक्षा</p>	1
<p>ठ. शब्दमा चमत्कार हुने अलङ्कारलाई भनिन्छ।</p> <p>(i) अतिशयोक्ति (ii) श्लेष (iii) शब्दालङ्कार (iv) अनुप्रास</p>	1
<p>ड. लौकिक छन्दका भेद छन्।</p> <p>(i) दुई (ii) तीन (iii) चार (iv) पाँच</p>	1
<p>ढ. म खाऊँ म लाऊँ सुख सयल या मौज म गरूँ म बाँचू मै नाँचू अरू सब मरून, दुर्बलहरू। उक्त पंक्ति..... छन्दमा पर्न जान्छ।</p> <p>(i) शार्दूलविक्रीड (ii) शिखरिनी (iii) स्वागता (iv) तोटक</p>	1

<p>ण. छन्दलाई परिभाषि गर्ने प्रणेताको नाम.....।</p> <p>(i) विश्वमित्रा (ii) बाल्मिकी (iii) पिङ्गल (iv) व्यास</p>	<p>1</p>
<p>4. (क). निम्नलिखित कविता पढ्नुहोस् अनि उपयुक्त विकल्पको चयन गरि तल दिइएका कुनै पाँच प्रश्नहरूका उत्तर दिनुहोस्।</p>	<p>[5x1=5]</p>
<p>हिमालमा गयो जाडो लोक साऽऽनन्द देखियो। उदायो रसिलो राम्रो ऋतुराज वसन्त यो॥ नामशेष भयो सारा पुरानू शिशिरस्थिति। लियो वसन्तले अर्के नयाँ गौरवपद्धति॥ ऋतु हुन् अरु पाँचोटा, वसन्त ऋतुराज हो। लोक गौरवले भर्नु यसैको मुख्य काज हो॥ ऋतु हुन् अरु पाँचोटा, वसन्त ऋतुराज हो। तुल्य तुल्य दया दण्ड राजाका हुन् विभूषण॥ देखिन्छ नाऽतिशीतोष्ण महिमा ऋतुराजको। दयादण्डज्ञ राजाको नीति झैं राजकाजको॥ पशुपक्षी लतावृक्षलगायत चराचर। ऋतुनायकको गर्छ प्रेमले स्वाऽऽगताऽऽदर॥ सेतो कमलको छाता मञ्जरीमय चामर। ऋतुराजत्वका चिह्न देखिन्छन् अति सुन्दर॥ भुमराहरु वीणाको दिव्य झङ्कार गर्दछन्। गुणगायक भै पक्षी गानमा तान भर्दछन्॥ बर्र बर्र लतावृक्ष लावा झैं फूल छर्दछन्। पुतली नर्तकीतुल्य नाचदै अघि सर्दछन्॥ मलयाऽचलको वायु लगातार सिरीसिरी। कलिला पालुवारूप पङ्ख । हम्कन्छ सुस्तरी॥ सजायेको छ सर्वत्र दिव्य सौन्दर्यको रथ॥ शान्तिको जल छर्केको खुला आनन्दको पथ॥ सारा वन बर्गैचामा सजायेको छ आसन। ऋतुराज उतैबाट गर्छ त्यो शुभशासन॥</p>	

दिव्य आनन्दको रङ्ग, दिव्यकान्तितरङ्ग छ।
 त्यो दिव्य रङ्ग पायेका लतावृक्ष वनस्पति।
 देखिन्छन् योग्य नेताका रैती झैं उन्नताऽऽकृति॥
 सानातिना सबैमाथि फैलियेको छ गौरव।
 योग्यको आड पायेको बिग्रला को कहाँ कब ?
 पर्दा वसन्तको दिव्य प्रभाव पृथिवी सब।
 विवेक ज्योतिले शुद्ध विद्यातुल्य बनिन् अब॥
 हजारौंमुख भै निस्के लतावृक्षाऽऽदि हालमा।
 लयाऽवस्था बितायेका जीव झैं सृष्टिकालमा॥
 आँकुरा, पिपिरा, साना, काइना, चिउला, टुसा।
 निस्के झपक सवत्र साहै कलकलाउँदा॥
 समाते सूर्यले फेरि उत्तराऽऽकाशको गति।
 प्रतापीको सदाकाल किन हुन्थ्यो अधोगति॥
 दिनमा दीर्घता आयो रातले लघुता लियो।
 ऋतुराजत्वको सच्चा योग्यता स्पष्ट देखियो॥
 दीपका बीचमा मैला धूवाँ झैं गुप्त भैकन।
 अलिअलि चढेको छ दिनमा धमिलोपन॥
 जुन जीवनको भाग रातको दिनमा सज्यो
 उसैले दिनको कान्ति पक्का केही फिका गज्यो॥
 ऋतुनायकले घाम मन्दै गर्ने लिई सुर।
 तुवाँलोको मिही पर्दा लगायो कि सबैति॥
 अलिअलि तुवाँलोले छोपियेका दिगङ्गना।
 देखिन्छन् प्रमदातुल्य लज्जाले विनताऽऽनन॥
 पृथिवी छन् शुगारङ्गी पिपिराहरुले गरी॥
 हरियो रेशमी सारी लायेकी प्रमदासरी।
 वनमा वागमा राम्रा पुष्प लाखौं थरी फुले॥
 कुसुमाऽऽकर यो नाम सार्थ पायो वसन्तले॥
 आफ्नू शिल्पसौन्दर्यमहिमाको प्रदर्शिनी।
 खोलिन् प्रकृतिले लाखौं फूलमा मनमोहिनी।
 प्रत्येक पुष्पको रूप, रेखा, रङ्ग अनेक छ।
 तर सौन्दर्यको ज्योति उनमा भिन्न एक छ॥
 बेली, जाई, जुही, चम्पा, चमेली, मधुमाधवी।
 सबैमा भरियेको छ भरिलो मोहिनी छवि।
 बन्यो मशान झैं शून्य तातेका दिनको स्थिति।
 निस्कँदैन कतै कोही माखोतक सितीमिती॥

बेगिन्ती पुष्पका भेद बेगिन्ती रूप वासना।
 एकै प्रवाहमा चल्लन् धन्य हो विधिकल्पना॥
 पृथ्वीको दिव्य सौन्दर्य नअटायेर पट्ट भै।
 फुटी बाहिर निस्क्यो कि पुष्पका रूपमा सबै ?
 तस्तै सुवासना -पूर्ण पुष्प को तुल्य जीवनी
 सृष्टि सौन्दर्यका निम्ति चाहन्छन् देवता पनि॥
 कोही चहकिला पुष्प वासना नभये पनि।
 मूर्ख आडम्बरी जस्तै रूपमा छन् बडा धनी॥
 बगैँचा सब देखिन्छ हजारौं फूलले गरी।
 वसन्तको बुटे तन्ना कसेको बैठकैसरी॥
 कलिला पालुवामाथि बिछ्यायेर फुलैफुल।
 वसन्तश्री बसेकी छन् बनी सौन्दर्यविह्वल।
 लिई सौन्दर्य माधुर्य सौकुमार्य थपी वहाँ।
 पुष्पको सिर्जना गर्ने विधाता धन्य हो अहो।
 रसिला फूलमा आई रसिलो दक्खिना हवा।
 कुन कारणले होला बिस्तारै गर्छ वाहः वा॥
 साना छुनुमुनू गर्ने बाल झैं कलिला फुल।
 ढुलुमुलु भई झुल्लन् बहँदा वायु शीतल॥
 बिस्तारै फूलका साथ खेली खेली मिलीजुली।
 सुट्टुक्क वासना चोरी चल्ल सुस्तै हवा छली॥
 देखेर आफनै जस्तो पुष्पको रूप-गौरव।
 मित्यारी लाउँदै फिर्छन् बागमा पुतली सब॥
 फक्रेका फूल दाता झैं रसधारा लुटाउँछन्।
 झोलामा भिक्षु झैं मौरी पालामा त्यो जुटाउँछन्॥
 प्रत्येक पुष्पमा थाले भुमराहरु झुम्मिन॥
 काव्यका रसमा लोभी कवि झैं लट्टु भैकन।
 प्रत्येक पुष्पमा थाले भुमराहरु झुम्मिन॥
 बिउँझ्यो मृत्तिमूर्छाको अन्त्यमा बासनासरी।
 धूमधाम उही घाम, उही बाटो कठैबरी॥
 आनन्दी पुष्पमा कालो दुःखरेखासमानको।
 तुच्छ त्यो भ्रमरश्रेणी के होला पात्र मानको ?
 गुणीका गुण झैं सारा रसधारा चुमीकन।
 भूँभूँ गरी उडीदिन्छ स्वार्थी भ्रमरको गण॥
 रसवेतनका लोभी यद्वा भ्रमरशिक्षक।
 आफनू जीविका गर्छन् पढाई पुष्पबालक॥

हाँसी मुसुक्क बिस्तारै शिर हल्लाउँछन् फूल
 भुमराको उही हुन्न के होला कुनको भुल॥
 गुलाफको लगायेर विधिले लालमोहर।
 दियेको हो कि वा बाग भृङ्गकै भोगखातिर ?
 भृङ्गले रस रिच्याई चुसेर पुष्पवाटिका।
 देखिन्छ वैरिविध्वस्त निर्धो देशसरी फिका॥
 चीसो दक्षिणको हावा बहनाले सिरीसिरी।
 लहरा पालुवा गर्छन् मन्द मन्द फिरीफिरी॥
 तालका सुरमा कोही सिपालू नटको सरी।
 पुष्प पल्लवको निस्क्यो हावामा नृत्यमाधुरी॥
 झर्दछन् भेटनाबाट पुराना पुष्प बर्बरी।
 स्वर्गीय पुण्यको भोग सकेका पुण्यवान्सरी॥
 हावाको चालमा सारा पराग गगनैभरी।
 फैलिँदो छ कविद्वारा वीरको वीरतासरी॥
 परागै हो कि ? त्यो माथि तुवाँलाको स्वरूपमा।
 घाम केही फिका पारी चढेको अन्तरिक्षमा॥
 तुवाँलाबाट निस्केका सूर्यको कान्ति माधुरी।
 झल्कन्छ वनमा मानू सुनको तपकैसरी॥
 वसन्तले बुनी आफैं मिही पल्लव चादर।
 माथमा वनदेवीको चढायो कि मनोहर ?
 प्रत्येक वृक्षमा निस्क्यो पुष्पपल्लवमाधुरी।
 संसार जीवको रागी वासना झैं थरीथरी॥
 अशोक, महुवा, पैयू, जम्बू, बकुल, चम्पक।
 पलाशाऽऽदि सबै वृक्ष पुष्पले छन् झकाझक॥
 कुनै राता, कुनै सेता, पहेंला भावका कुनै।
 कुनै सुनौला देखिन्छन्, आस्मानी रङ्गका कुनै॥
 सिन्दुरे वन लक्ष्मीका स्युँदाको सिन्दुरैसरी।
 देखिन्छ माझमा राम्रो तलके तिलकैसरी॥
 बडो विशाल गम्भीर नील आकाश झैं वन।
 झल्कन्छन् फूलका गुच्छा तारकातुल्य शोभन॥
 वनका बीचमा यौटा सिक्रो वृक्ष शरीर यो।
 बल विद्या गुमायेको भारतैतुल्य देखियो॥
 लताजञ्जालले ज्यादा जकडेका कुनै रुख।
 पापका बोझले ग्रस्त पापी झैं छन् अधोमुख॥॥
 लर्काई सुनगाभाको पुष्पहार कुनै रुख।

<p>विलासी झैं डटेका छन् देखाई हँसिलो मुख। साना ऐसेलुका दाना टिपदा ती टपाटप। ग्रामीण नारी सम्झन्छन् कानमा सुनका टप॥ निस्के नयाँ नयाँ लाखौं वृक्षमा मञ्जु मञ्जरी। रसिला प्रतिभाशाली कविका कवितासरी॥ ऋषि झैं गरदै शुद्ध मञ्जरीमय भोजन। रातैमा कोइली लाग्यो स्वर्गीय सुर साधन॥ माधुर्यसिन्धुको यौटा उर्लदो लहरीमय। त्यो दिव्य स्वरले गर्छ सारा हृदय तन्मय॥ अदना त्यो चरीलाई त्यो स्वर्गीय सरीगम। सघाउने विधाताको धन्य हो त्यो परिश्रम॥ स्वर माधुर्यको तेस्तो किन्नरैतुल्य कोइली। रूपमा लाजले हो कि बोल्छ राती झुलीझुली॥ कोकिलस्वर त्यो सुन्दा संयमीहरुको पनि। डग्मगाउन चाहन्छ समाधिमय जीवनी॥ कोइलीको कुहूकार सुन्यो राती जती जती। उती उती नयाँ लाग्छ यो सारा सृष्टिपद्धति॥</p>	
<p>क. वसन्त ऋतु महिनामा पर्छ। (i) चैत - बैशाख (ii) जेठ-अषाढ (iii) सावन-भदौ (iv) माग-फाल्गुन</p>	<p>1</p>
<p>ख. ग्रामीण नारीहरू ऐंसेलुका दानालाई सम्झन्छन्। (i) चाँदीका टप (ii) सुनका टप (iii) हिराका चप (iv) मोतीका टप</p>	<p>1</p>
<p>ग. को कुहूकार सुन्दा सारा सृष्टि नै नयाँ लाग्छ। (i) काग (ii) धोविनी (iii) कोइली (iv) जुरेली</p>	<p>1</p>

<p>घ. ऋतुलाई ऋतुहरूका राजा मानिएको छ।</p> <p>(i) गृष्म (ii) शरद (iii) हेमन्त (iv) वसन्त</p>	1
<p>ङ. पुतली नर्तकी-तुल्य अधि सर्छन्।</p> <p>(i) नाच्यै (ii) गाउँदै (iii) गुनुनाउँदै (iv) उफ्रँदै</p>	1
<p>च. साना ऐंसेलुका दाना टिप्दा ती टपाटप उक्त पंक्तिमा ऐंसेलु भन्नाले बुझिन्छ।</p> <p>(i) फल (ii) फूल (iii) काँडा (iv) दाना</p>	1
<p>छ. चैत र वैशाख महिनामा पर्ने ऋतुहो।</p> <p>(i) गृष्म (ii) वसन्त (iii) हेमन्त (iv) शिशिर</p>	1
<p>5. ख. निम्नलिखित कविता पढ्नुहोस् अनि उपयुक्त विकल्पको चयन गरि तल दिइएका कुनै पाँच प्रश्नहरूका उत्तर दिनुहोस्।</p>	[5x1=5]
<p>गर्दागर्दै खुशीसाथ शरत्सौन्दर्यवर्णन। हेमन्तले खिचीहाल्यो कविको लेखनीकन॥ भारी बोकेर जाडाको टाढाको बटुवासरी। हिमदन्तुर हेमन्त आयो मैलोपना धरी॥ मैलो दुर्गुणको थैलो त्यो हेमन्त भयङ्कर। देखेर डरले भागी शरद्वाला दिगन्तर॥ हेमन्त डाकिनीतुल्य लोक ठाडै कठ्याउँछ।</p>	

झल्कने हिमदाहाले जो जो पायो अँठ्याउँछ।
 घसी भस्म तुषाराको कुइराको लटा धरी।
 धुम्मियेको छ हेमन्त अवधूतैबराबरी।।
 अँठ्याउने हिमै चिम्टा मौकामा छन्छनाउँछ।
 जहाँ पनी धुवाँधार धुनी घोर जगाउँछ।
 परालको नलै मैला उसको छ बगम्बर।
 माला कटकटाऽऽकार दन्तको फेर्छ सुन्दर।।
 गेरु-रङ्गी फलाऽऽनम्र सुन्तला कीपका रुख।
 फुस्रा हेमन्त बाबाका चेला झैं छन् ति सम्मुख।।
 नयनाऽऽनन्दका साथै रसनाऽऽनन्ददायक।
 फल अर्को कुनै छैन सुन्तलातुल्य लायक।।
 सुन्तला छन् फिलिङ्गा झैं फुस्स हुस्सू धुवाँ-सरी।
 विना आगो पनी झल्क्यो धुनीको दिव्य माधुरी।।
 कुइरो बढदै आयो शान्तिशोभा सबै हरी।
 जीवका मनमा मानू भोगको तिसर्ना-सरी।।
 बिहानीपखको राती शीतको कुइरा-सित।
 अनौठाको मित्यारी छ रुने हाँस्ने क्रमैसित।।
 छुट्ट्याई औलको सीमा काँठो लागी वरी-परी।
 पहिले कुइरो बस्छ तन्केको पगरी-सरी।।
 त्यो देखी उसको मित्र शीत वैरिन थाल्दछ।
 तत्कालै कुइरो सोझै फाँटमा फाल हाल्दछ।।
 त्यो माथिबाट देखिन्छ सबेरै टम्म फाँटमा।
 फट्की राश लगायेको रुवाको दिव्य ठाँटमा।।
 लम्तन्न भै निदायेको बडो आनन्दमा परी।
 औँलाको प्रतिमातुल्य कुइरो हुन्छ त्यो घरी।।
 बाल-सूर्यप्रभाले त्यो फुस्स फुस्कन्छ सुस्तरी।
 व्युत्थानकलनाद्वारा संयमीको मनै-सरी।।
 विचार गर्दा उसको न रेखा छ न रङ्ग छ।
 ब्रह्ममा विश्व झैं खाली भ्रान्तिको त्यो तरङ्ग छ।।
 भित्र अत्यन्त निःसार फुस्स आकार बाहिर।
 मायाजञ्जाल झैं हुस्सू लठारिन्छ सबैतिर।।
 शीतरेखा जमेको छ उसमा भित्र बेसरी।
 सङ्कल्पशक्तिका साथ संसार- महिमा-सरी।।
 चोटा कोठा सबै चाली पुग्छ सुस्त सबै-तिर।

<p>हुस्सू भये पनी नाम, काम हुस्सू कहाँ छ ॥ विचित्र जादूगरका जादूको शक्तिले सरी। एकै डल्लो गरिदिन्छ उसले दृष्टि-माधुरी॥ कुइराको कडा पर्दा लक्छे तयो सबैतिर दृष्टिको ज्योति जाँदै न बिताभर पनी पर। न पक्षीको कुनै शब्द, न प्रभा दिननाथको। भेद छुट्ट्याउनै गाहो रातको न प्रभातको॥ दैवी प्रकृतिको दिव्य प्रातःकालीन गौरव। हुस्सूरूप महामैला थैलामा बन्द भो सब॥ हुस्सू प्रकृतिको लामू गर्भशयसमान छ। उसमा कर्मबाधाको सबैमा एक भान छ॥ दिशा यो विदिशा यो हो भन्ने भेद पनी गयो। मानू समसमाऽऽकार लयलीला खडा भयो॥</p>	
<p>क. हेमन्त ऋतुभन्दा अघि ऋतुको आगमन हुन्छ। (i) गृष्म (ii) शरद (iii) शिशिर (iv) वर्षा</p>	<p>1</p>
<p>ख . “मङ्सीर पुष” महिनामा ऋतु पर्दछ। (i) हेमन्त (ii) गृष्म (iii) शिशिर (iv) वर्षा</p>	<p>1</p>
<p>ग. भारी बोकेर जाडाको टाढाको बटुवासरी। हिमदन्तुर हेमन्त आयो मैलोपना धरी॥ उक्त वाक्यमा बटुवाको अर्थ हुन्छ- (i) बारी खन्ने (ii) घाँस काट्ने (iii) भारी बोक्ने (iv) बाटो हिँड्ने</p>	<p>1</p>

<p>घ. ऋतु विचारलाई भागमा विभाजन गरिएको छ।</p> <p>(i) चार (ii) पाँच (iii) छः (iv) तीन</p>	1
<p>ङ. दिशा यो विदिशा यो हो भन्ने भेद पनी गयो। मानू समसमाऽऽकार लयलीला खडा भयो॥ उक्त वाक्य अलङ्कारमा पर्न जान्छ।</p> <p>(i) छेकानुप्रास (ii) वृत्यानुप्रास (iii) अन्त्यानुप्रास (iv) लाटानुप्रास</p>	1
<p>च. ऋतुविचारलाईखण्ड काव्य भनिन्छ।</p> <p>(i) प्रकृतिप्रधान (ii) सामाजिक (iii) ऐतिहासिक (iv) मनोरञ्जनात्मक</p>	1
<p>6. निम्नलिखित गद्यांश पढनुहोस् अनि उपयुक्त विकल्पको चयन गरि तल दिइएका कुनै 10 वटा प्रश्नका उत्तर दिनुहोस्।</p>	[10x1=10]
<p>“जुनेली रेखा उपन्यास” को उपन्यासकार इन्द्र सुन्दास हुन्। यो ऐतिहासिक यथार्थवादी लघु उपन्यास हो। यो कृतिमा अंग्रेज शासनाधीन दार्जीलिङ पहाडी अञ्चलका निम्नमध्यम वर्गीय चिया कमानका मजदुरहरूको जीवन यापन र जीवनको संघर्ष पाइन्छ। उनीहरूमाथि भएका अन्याय, अत्याचार, शोषण र उनीहरूको दुःख दुर्दशा यस उपन्यासमा टट्टकारो रूपमा पाइन्छ।</p> <p>प्रस्तुत उपन्यासमा यौवनको संघार पनि ननाघेको धने रगत मासी परेर उचित चिकित्साको अभावमा परलोक भएपछि तरूणी स्वास्नी एकली पर्दछे। धनेको मृत्युपछि त्यो तरूणी स्वास्नीले बडा साबेहको (फूलबारीमा) कोठीमा मालिनीको काम पाउँछे। मालिनीको रूप यौवन देखेर चिया कमानको म्यानेजर आकृष्ट हुन्छ। यसै चिया कमानको धनेको साथी विदूर जसेपनि मालिनीको रूपमा आकृष्ट हुन्छ। तर जसेले जाँड धोकेर नराम्रो व्यवहार गरेको मालिनीलाई मन पर्दैन। यसैले मालिनीले जसेको विरुद्धमा उजुर गर्छे। बडा साहेबलाई पनि कहाँबाट निहँ पाउँ भएको बेला राइटर सञ्चमानको माध्यमद्वारा जसेलाई</p>	

<p>“हट्टाबाहिर” गर्दछ। हट्टाबाहिर भएको जसेले मालिनीको झोपडीमा फर्सीको गट्टा र इस्कुस छाडी माया जनाएर दोर्जेलिङ शहरतिर लाग्छ। फारस बस्तीका चैनधोज सरदारको निर्देस अनुसार जसे दार्जीलिङ शहरको रेलवे स्टेशन छेउका बाजेको दोकानमा पुग्छ। बाजेको सिफारिसमा जसेले एङ्लोइण्डियन रेलको ड्राइभर टेसु नामक व्यक्तिकोमा महिनाको १० रूपियाँ तलबमा राम्रै काम पाउँछ। दार्जीलिङ शहरको विजुली बत्तीको झिलीमिलीमा पनि जसेले मालिनीलाई बिर्सन सक्दैन।</p> <p>चिया कमानमा बडा साहेबको कोठीमा बस्ने बेली छोकडीको मृत्युपछि एकलै भएर बडा साहेब मालिनीको रूप यौवनमा आकृष्ट हुन्छ। यसरी मालिनीको फर्कै दो जवानीमा आकर्षित भइ बडा साहेबले चियावाला सरदारको माध्यमद्वारा किसिम-किसिमको लोभ देखाएर छोकडीको रूपमा राख्ने प्रस्ताव राख्छ तर मालिनी मान्दिन। बडा साहेबले अनेकौं चाल चल्दा पनि मालिनी डेग चल्दिन। मालिनी सुताले आधा मासु भइ आधा रातसम्म जागै बस्छे। त्यसबेला मालिनीले जसेप्रति माया पलाएको अनि साहेबप्रति घृणा उब्जेको अनुभव गर्छे।</p> <p>यसैबीच जसेको मालिक टेसू ड्राइभर दार्जीलिङबाट तीनधारेमा सरूवा भएपछि मालिककै सिफारिशमा जसेले सोल्जर्स क्लबमा महिनाको १५ रूपियाँ तलबमा चौकीदारको नोकरी पाउँछ। यता बडासाहेबको नराम्रो नजरले मालिनीलाई पिरलो परेको बेला जसे एक रात लुकी छिपी मालिनीको झोपडीमा पुग्छ। उसले मालिनीलाई आफ्नो शहरे सुखमय जीवनबारे वृतान्त बताउँछ। मालिनीले खास कुरा लुकाएर दुःख पोखाउँछे अनि पहिलेको घटनाबारे माफ माग्छे। केही दिनपछि मालिनीले “जरूरी काम छ” भनेर खबर पठाउँछे। जसेले पनि मालिनीको निम्तो स्वीकार गरी मालिनीको झिटीमिटी बोकेर त्यो चिया बगानबाट मालिनीलाई भगाउँछ। वास्तवमा मालिनी जसेसित बिहे गरेर दार्जीलिङ शहर आएकी थिइनन्। तर एकली नारीको केही नलाग्दा त्यसै रातदेखि जसेलाई सर्वस्व सुम्पेर सुखसित जीविका चलाउन थालिन्। उता चिया कमानको कोठीमा मालिनी नआएको देख्ता बडा साहेब पेगका-पेग रातो पिएर खाना नखाइ सुतिरह्यो।</p>	
<p>क. जुनेली रेखा उपन्यासका उपन्यासकार हुन्।</p> <p>(i) इन्द्र सुन्दास (ii) शिवकुमार राई (iii) इन्द्रबहादुर राई (iv) रूपनारायण सिंह</p>	<p>1</p>
<p>ख. यो उपन्यास लघु उपन्यास हो।</p> <p>(i) मानवतावादी (ii) ऐतिहासिक यथार्थवादी (iii) समाजवादी (iv) राजनैतिकवादी</p>	<p>1</p>

<p>ग. जुनेली रेखा उपन्यासकी मुख्य पात्राको नाम हो।</p> <p>(i) रूपा (ii) सिता (iii) मालिनी (iv) उमा</p>	1
<p>घ. धनेको मृत्यु..... को कारणले भएको थियो।</p> <p>(i) ज्वरो (ii) खोकी (iii) निमुन्याँ (iv) रगत-माँसी</p>	1
<p>ड. जसेले मालिनीसित कुरा गर्छ।</p> <p>(i) घरजम गर्ने (ii) फिल्म हेर्ने (iii) घुम्न जाने (iv) वनभोज खाने</p>	1
<p>च. जसेले मालिनीको झोपडीमा छाडी माया जनाउँछ।</p> <p>(i) फर्सीको मुन्टा र इस्कूस (ii) फर्सीको गट्टा र इस्कूस (iii) इस्कूसको मुन्टा र इस्कूस (iv) फर्सीको मुन्टा र इस्कूसको मुन्टा</p>	1
<p>छ. जसे दाजीलिङ शहरको रेलवे स्टेशन छेउका दोकानमा पुग्छ।</p> <p>(i) दाजुको (ii) बोजुको (iii) बाजेको (iv) दिदीको</p>	1
<p>ज.मालिनीले जसेप्रति 'माया' पलाएको अनि साहेबप्रति उब्जेको अनुभव गर्छे।</p> <p>(i) तिरस्कार (ii) अपमान (iii) अनादर (iv) घृणा</p>	1

<p>झ. जसेले सोल्जर्स क्लवमा महिनाको रुपियाँ तलबमा चौकीदारको नोकरी पाउँछ।</p> <p>(i) पन्ध्र (ii) बाह (iii) दस (iv) बीस (iv) खाने वस्तु चाहियो</p>	1
<p>ब. मालिनीले जसेलाई भनेर खबर पठाउँछे।</p> <p>(i) बिमारी छु (ii) जरूरी काम छ (iii) घुम्न जाने (iv) खाने वस्तु चाहियो</p>	1
<p>ट. धनेको मृत्युपछि मालिनीले बड़ा साहेबको कोठीमा..... काम गर्थी।</p> <p>(i) मालिनी (ii) भात पकाउने (iii) लुगा धुने (iv) घर बढार्ने</p>	1
<p>ठ. मालिनीको रूप-यौवन देखेर चियाकमानकोआकृष्ट हुन्छ।</p> <p>(i) डाइरेक्टर (ii) म्यानेजर (iii) सुपरवाइजर (iv) कुक</p>	1
<p>ड. जसे चिया कमानमा एक को काम गर्थ्यो।</p> <p>(i) चौकीदार (ii) माली (iii) मजदूर (iv) राइटर</p>	1

<p>ढ. बडा साहेबको व्यवहार अत्यन्त थियो।</p> <p>(i) मिलनसार (ii) हँसमुख (iii) स्वार्थी (iv) क्रुर</p>	1
<p>7. निम्न प्रश्नहरूका बहु-वैकल्पिक उत्तर चुनेर कुनै आठवटा प्रश्नका उत्तर दिनुहोस्।</p>	[8x1=8]
<p>क. ऋतु विचारमावटा ऋतुहरूको वर्णन गरिएको छ।</p> <p>(i) छः (ii) सात (iii) दस (iv) पाँच</p>	1
<p>ख. नेपाली साहित्यमा त्रिरत्न मध्ये जेठा थिए।</p> <p>(i) लेखनाथ पौड्याल (ii) बालकृष्ण सम (iii) लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा (iv) कोही पनि होइन</p>	1
<p>ग. अमरसिंह..... नाटक हो।</p> <p>(i) सामाजिक (ii) ऐतिहासिक (iii) मानवतावादी (iv) यथार्थवादी</p>	1
<p>घ. बालकृष्ण सम साहित्यको क्षेत्रमा प्रख्यात थिए।</p> <p>(i) कविता (ii) उपन्यास (iii) नाट्य (iv) समालोचना</p>	1

<p>ड. बालकृष्ण समको जन्म विक्रम संवत् मा भएको थियो।</p> <p>(i) 1959 (ii) 1958 (iii) 1961 (iv) 1956</p>	1
<p>च. को उपाधिले सम्मानित कवि लेखनाथ पौड्याल हुन्।</p> <p>(i) नाट्य कवि (ii) आशु कवि (iii) आदि कवि (iv) शिरोमणि</p>	1
<p>छ. बालकृष्ण समलाई साहित्यकोक्षेत्रमा सम्राटका रूपमा विभूषित गरियो।</p> <p>(i) नाट्य (ii) निबन्ध (iii) कविता (iv) कथा</p>	1
<p>ज. लेखनाथ पौड्यालद्वारा रचित ऋतुविचार काव्य हो।</p> <p>(i) नव्य (ii) खण्ड (iii) महा (iv) श्रव्य</p>	1
<p>झ. 'पिञ्जडाको सुघा' लेख्ने कवि हुन्।</p> <p>(i) लेखनाथ पौड्याल (ii) लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा (iii) हरिभक्त कटुवाल (iv) भूपिण्डरचन</p>	1
<p>ञ. बालकृष्ण समको 'चिसो चुल्हो'..... हो।</p> <p>(i) नव्य काव्य (ii) महाकाव्य (iii) खण्ड काव्य (iv) श्रव्य काव्य</p>	1

भाग -2 (दुई)

वर्णणात्मक प्रश्न

8. निम्न प्रश्नहरूमध्ये कुनै चार प्रश्नका उत्तर लेख्नुहोस्।

[2x4=8]

- क. रनेले आफ्नो गृहस्थीको कस्तो कल्पना गरेको थियो ?
ख. रनेले के का निम्ति पैसा जगेडा गरेर कटेरो बनाउने विचार गर्‍यो ?
ग. रूपको मूल्य कथाकी पात्रा राणुले विमल र आफ्नो जुवाइँमा के फरक देखाएकी छिन् ?
घ. राणुका बाबु-आमाले उसको विवाह कोसँग गरिदिन पाए हुँदो हो भन्ने सोचेका थिए ?
ङ. रनेलाई भलले बगाएर लानुभन्दा अघाडीको प्राकृतिक परिवेश कस्तो थियो ?

9. निम्न प्रश्नहरूमध्ये कुनै दुइवटा प्रश्नका उत्तर लेख्नुहोस।

[4x2=8]

- क. हाई-हाई अंग्रेजी निबन्धमा निबन्धकारले के सन्देश दिन खोजेका छन् ?
ख. 'हाइ-हाइ अंग्रेजी' निबन्धमा निबन्धकार अन्तमा कस्तो निष्कर्षमा पुगे ?
ग. महाकवि लक्ष्मीप्रसाद देवकोटाले कविता लेख्ने प्रेरणा कहाँबाट पाए ?

10. निम्न प्रश्नहरूका संक्षेपमा उत्तर लेख्नुहोस्।

[1+1+1+1+2=6]

- (क) बाल मनोविज्ञानको विश्लेषण भएको समको नाटक कुन हो ?
(ख) गोपालप्रसाद रिमालले सामाजिक यथार्थवादलाई अङ्गालेर लेखेको नाटकको नाम लेख्नुहोस्।
(ग) मसान नाटकको परम्परालाई अङ्गालेर नाटक लेख्ने नाटककार को हुन्।
(घ) 'बन्धिनी' एकाङ्की नाटककी नायिकाको नाम के हो ?
ङ. बन्धिनीले आगोको फिलिङ्गो भनेर कसलाई के भन्न चाहेकी छे ?

11. निम्न प्रश्नहरूका एक वाक्यमा उत्तर लेख्नुहोस्।

[1+1+2+2=6]

- क. नेपाली भाषा कुन लिपिमा लेखिन्छ ?
ख. नेपाली भाषा कुन परिवारभित्र पर्दछ ?
ग. नेपाली भाषालाई कुन-कुन नामले जानिन्छ ?
घ. नेपाली भाषालाई किन साझा भाषाको रूपमा मानिन्छ ?

<p>12. कुनै एक विषयमा लगभग १५० शब्दहरूको चाखलाग्दो निबन्ध लेख्नुहोस्।(कुनै एक)</p> <p>i.कोरोना भाइरसले भारत देशमा पुऱ्याएको क्षति।</p> <p>ii.प्राकृतिक प्रकोप</p>	7
<p>13. नशालु पदार्थको सेवनदेखि टाडाबस्नु भन्ने जनाउँदै छात्रवासमा पढ्न बसेको भाइलाई एउटा पत्र लेख्नुहोस्।</p>	5